

TARTALOM

ELŐSZÓ	9
1. FEJEZET / BEVEZETÉS A TERÜLETFEJLESZTÉSRŐL	11
▪ 1.1 Mi a területfejlesztés?	11
▪ 1.2 Miért kell területfejlesztés?	11
▪ 1.3 Területfejlesztési tevékenységek	15
2. FEJEZET / A TERÜLETFEJLESZTÉS KÖZGAZDASÁGI ELMÉLETÉNEK KIALAKULÁSA ÉS ANNAK FŐ ÁLLOMÁSAI	18
▪ 2.1 Thünen elmélete a mezőgazdasági termelés térbeli elhelyezkedéséről	19
▪ 2.2 Weber elmélete az ipar telepítéséről	23
▪ 2.3 August Lössch elméleti hozzájárulása	28
▪ 2.4 Ricardo és Ohlin hozzájárulása a területi munkamegosztás közgazdasági elméletéhez	34
▪ 2.5 Regionális fejlődés és struktúraváltás: Perroux, Boudeville, Myrdal, Tinbergen	37
▪ 2.6 Az utolsó negyedszázad elméleti fejleményei	40
▪ 2.7 Összefoglalás	43
▪ 2.8 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	45
▪ 2.9 Ellenőrző kérdések	45
▪ 2.10 Ajánlott irodalom	46
3. FEJEZET / A REGIONÁLIS POLITIKA KIALAKULÁSA, CÉLJAI ÉS IRÁNYZATAI AZ EURÓPAI ORSZÁGOKBAN	47
▪ 3.1 A regionális politikák kialakulása	47
3.1.1 Nyugat-Európa	47
3.1.2 Közép- és Kelet-Európa	52
▪ 3.2 A regionális politika céljai	54
3.2.1 Nyugat-Európa	54
3.2.2 Közép- és Kelet-Európa	57
▪ 3.3 Összefoglalás	58
▪ 3.4 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	60
▪ 3.5 Ellenőrző kérdések	60
▪ 3.6 Ajánlott irodalom	61

4. FEJEZET / AZ EURÓPAI UNIÓ STRUKTURÁLIS ÉS REGIONÁLIS POLITIKÁJA	62
▪ 4.1 A strukturális alapok rendszerének előzményei és annak kialakulása	62
▪ 4.2 A strukturális alapok céljai, alapelvei és rendszere	64
4.2.1 A koncentráció elve	64
4.2.2 A partnerség elve	73
4.2.3 Az addicionalitás elve	74
4.2.4 A programozás elve	74
4.2.4.1 A programozás és a döntés folyamata	75
4.2.4.2 A programok végrehajtása és ellenőrzése	76
▪ 4.3 Az Európai Unió eddigi strukturális politikájának értékelése	78
4.3.1 A kohéziós hozzáadott érték	78
4.3.2 Politikai hozzáadott érték	79
4.3.3 Gazdaságpolitikai hozzáadott érték	79
4.3.4 Gazdaságirányítási hozzáadott érték	80
4.3.5 Kritikák	81
4.3.5.1 Elméleti közgazdasági kritikák	81
4.3.5.2 Gyakorlati kritikák	81
▪ 4.4 Az Európai Unió keleti bővítése és a strukturális politika, 2007–2013	83
▪ 4.5 Bővítés és előcsatlakozási alapok	87
▪ 4.6 Összefoglalás	90
▪ 4.7 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	92
▪ 4.8 Ellenőrző kérdések	93
▪ 4.9 Ajánlott irodalom	93
5. FEJEZET / RÉGIÓK, REGIONALIZÁCIÓ, REGIONALIZMUS	94
▪ 5.1 Régiótípusok	94
▪ 5.2 Regionalizmus és regionalizáció	97
▪ 5.3 Régiók és decentralizáció	107
▪ 5.4 Decentralizáció és demokrácia	108
5.4.1 Decentralizáció, regionalizáció és a közigazgatás hatékonysága	109
▪ 5.5 Megyék, régiók, kistérségek Magyarországon	111
▪ 5.6 Összefoglalás	116
▪ 5.7 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	117
▪ 5.8 Ellenőrző kérdések	118
▪ 5.9 Ajánlott irodalom	118
6. FEJEZET / VIDÉKFEJLESZTÉS	119
▪ 6.1 A vidék és a vidékfejlesztés fogalma	119
▪ 6.2 Vidékfejlesztés az Európai Unióban	122
▪ 6.3 A vidék sorsa Közép-Európában és Magyarországon	125
▪ 6.4 A vidékfejlesztés jövője	130
▪ 6.5 Összefoglalás	135
▪ 6.6 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	136
▪ 6.7 Ellenőrző kérdések	136
▪ 6.8 Ajánlott irodalom	137

7. FEJEZET / VÁROSFEJLESZTÉS	138
▪ 7.1 A város meghatározása	138
▪ 7.2 A városok és városhálózatok osztályozása, típusai	141
▪ 7.3 Az urbanizáció szakaszai	147
▪ 7.4 Városszerkezet és átalakulása	149
▪ 7.5 Városfejlesztés, várospolitikai az Európai Unióban	153
▪ 7.6 A városfejlesztés, várospolitikai néhány aktuális kérdése	155
▪ 7.7 Összefoglalás	157
▪ 7.8 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	159
▪ 7.9 Ellenőrző kérdések	159
▪ 7.10 Ajánlott irodalom	159
8. FEJEZET / AZ INFRASTRUKTÚRA TERÜLETI FEJLESZTÉSE	160
▪ 8.1 Az infrastruktúra fogalma és osztályozása	160
▪ 8.2 Az infrastruktúra alapvető jellemzői	162
▪ 8.3 A „költség–haszon” (<i>cost–benefit</i>) elemzés	165
▪ 8.4 Az infrastruktúra rendszerjellege: négy ágazat példája	167
8.4.1 Szállítás, közlekedés	167
8.4.2 Kereskedelem	175
8.4.3 Oktatás	177
8.4.4 Egészségügy	181
▪ 8.5 Infrastruktúra és területfejlesztési stratégia	184
▪ 8.6 Összefoglalás	186
▪ 8.7 A fejezetben előforduló legfontosabb fogalmak	188
▪ 8.8 Ellenőrző kérdések	188
▪ 8.9 Ajánlott irodalom	189
9. FEJEZET / HATÁROK, HATÁRMENTI RÉGIÓK, HATÁRMENTI REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS	190
▪ 9.1 A határok jelentősége	190
▪ 9.2 A határok jellege és azok hatása a határmenti kapcsolatokra	192
▪ 9.3 Határmenti régiók	197
▪ 9.4 Helyi és regionális kezdeményezések	198
▪ 9.5 Európai uniós kezdeményezések	200
▪ 9.6 Összefoglalás	205
▪ 9.7 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	206
▪ 9.8 Ellenőrző kérdések	206
▪ 9.9 Ajánlott irodalom	206
10. FEJEZET / A TERÜLETFEJLESZTÉS GAZDASÁGI ESZKÖZRENDSZERE	207
▪ 10.1 Az állami (nemzeti) területfejlesztés nem közvetlen pénzügyi-támogatási, pénzügyi-kedvezmény elemei	207
▪ 10.2 A pénzügyi rendszer nem területfejlesztési célú és rendeltetésű elemeinek hatása a térszerkezetre	209
▪ 10.3 A (szűkebb értelemben vett) területfejlesztés gazdasági-pénzügyi eszközei	213

▪ 10.4 A területfejlesztési politika szabályozási, döntési és intézményi rendszere	219
10.4.1 A támogatandó területek száma és nagyságrendje	220
10.4.2 A támogatási pénzalapok decentralizálása vagy együtt-tartása	225
10.4.3 A támogatás odaítélésének automatikus vagy diszkrécionális rendszere	227
10.4.4 Az EU és a nemzeti területfejlesztési támogatási rendszer viszonya, kapcsolata	228
▪ 10.5 Összefoglalás	230
▪ 10.6 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	232
▪ 10.7 Ellenőrző kérdések	232
▪ 10.8 Ajánlott irodalom	233
11. FEJEZET / „FISKÁLIS FÖDERALIZMUS”, ÖNKORMÁNYZATI FINANSZÍROZÁS ÉS TERÜLETFEJLESZTÉS	234
▪ 11.1 A „kiadási oldal” fiskális föderalizmusa	234
▪ 11.2 A „bevételi oldal” (a finanszírozás) fiskális föderalizmusa	236
11.2.1 Állami költségvetési támogatások	238
11.2.2 Kiegyenlítő mechanizmusok. Egyenlőség versus hatékonyság	239
▪ 11.3 Önkormányzatok, régiók és a pénzügyi egyensúly	240
▪ 11.4 A magyar önkormányzatokról	243
▪ 11.5 Az önkormányzati finanszírozás funkciói és szerkezete	245
▪ 11.6 Az önkormányzati források részesedésének és belső arányainak tendenciái	250
▪ 11.7 Összefoglalás	256
▪ 11.8 A fejezetben előforduló fontosabb fogalmak	257
▪ 11.9 Ellenőrző kérdések	258
▪ 11.10 Ajánlott irodalom	258
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	259